

Nr 136.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1926 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar angående åtgärder till nykterhetens främjande jämte åtskilliga i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I den till riksdagen den 7 januari 1926 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1926—1927 har Kungl. Maj:t under återopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, i avseende å åttonde huvudtiteln föreslagit riksdagen

dels (punkt 197) att till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande anvisa för budgetåret 1926—1927 ett extra anslag av 153,000 kronor att, under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, utgå till av departementschefen i statsrådsprotokollet omförmälda ändamål med högst de av departementschefen angivna belopp;

dels (punkt 197) att medgiva, att möjligen uppkommande besparingar på de till anordnande av en social fortbildningskurs för lärare m. fl. samt av en allmän utbildningskurs för studie- och ungdomsledare m. fl. anslagna medel må, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, användas till anskaffande och revision av materiell för nykterhetsundervisningen;

dels (punkt 198) att till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande, bedriven i enlighet med de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa, anvisa för budgetåret 1926—1927 ett extra reservationsanslag av 60,000 kronor;

dels ock (punkt 199) att till främjande av nykterhet på andra sätt än här förut angivits samt till motarbetande av dryckenskapens följder anvisa för budgetåret 1926—1927 ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

ej mindre två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *J. Bergman* m. fl., nr 179, och den andra inom andra kammaren av herr *S. Bengtsson* i Norup m. fl., nr 239, däruti hemställts, att riksdagen måtte

dels till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande anvisa för budgetåret 1926—1927 ett extra anslag av 161,500 kronor att, under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, utgå till i motionerna omförmälda ändamål,

dels medgiva, att möjligen uppkommande besparingar på de till anordnande av en social fortbildningskurs för lärare m. fl. samt till en allmän utbildningskurs för studie- och ungdomsledare m. fl. anslagna medel må, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, kunna användas till anskaffande och revision av materiel för nykterhetsundervisningen,

dels att till föreläsnings- och instruktionsverksamheten för nykterhetens främjande, bedriven i enlighet med de bestämmelser Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa, anvisa för budgetåret 1926—1927 ett extra reservationsanslag av 120,000 kronor,

dels till främjande av nykterhet på andra sätt än här förut angivits samt till motarbetande av dryckenskapens följder anvisa för budgetåret 1926—1927 ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande,

dels besluta, att ovan angivna anslag skola utgå ur statsverkets fond av rusdrycksmedel;

än även två likalydande motioner, väckt den ena inom första kammaren av herr *A. Björkman* m. fl., nr 81, och den andra inom andra kammaren av herr *G. Karlsson* i Vadstena m. fl., nr 91, däruti hemställts att riksdagen måtte till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande, bedriven i enlighet med de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa, anvisa för budgetåret 1926—1927 ett extra reservationsanslag av 120,000 kronor.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning andragna skälen får utskottet hänvisa till respektive motionerna I: 179, I: 81 och II: 91.

I anledning av Kungl. Maj:ts framställning har 1925 års riksdag till nykterhetens främjande anvisat för budgetåret 1925—1926, att utgå ur statsverkets fond av rusdrycksmedel:

dels till undervisnings- och upplysningsverksamhet ett extra anslag av 152,000 kronor, att under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövades lämpliga utgå till de ändamål och med högst de belopp, som finnas angivna under nr 1—15, 17 och 18, i den här efteråt intagna tablån;

dels till föreläsnings- och instruktionsverksamhet i enlighet med de bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt fastställa, ett extra reservationsanslag av 60,000 kronor (nr 19 i tablån);

dels ock till främjande i övrigt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor (nr 20 i tablån).

Vidare har riksdagen medgivit, att möjligen uppkommande besparingar på de till anordnande av en hygienisk fortbildningskurs för lärare, folkskolinspektörer m. fl. samt av en allmän utbildningskurs för studie- och ungdomsledare m. fl. avsedda medel finge enligt Kungl. Maj:ts bestämmande användas till anskaffande och revision av materiell för nykterhetsundervisningen.

Anslagets ändamål	För 1925—1926 beviljat anslag Kronor	För 1926—1927		
		av veder- börande organisa- tion begärt anslag Kronor	av skolöver- styrelsen tillstyrkt anslag Kronor	av departe- ments- chefen tillstyrkt anslag Kronor
1) Anordnande under år 1927 av en social fortbildningskurs för lärare m. fl.	¹ 32,000	40,000	40,000	32,000
2) Anordnande under år 1927 av en allmän utbildningskurs för studie- och ungdomsledare m. fl.	² 16,000	16,000	16,000	16,000
3) Understöd för utgivande av en tidskrift för undervisnings- och upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande (»Tirfing, tidskrift för nykterhetsfrågans studium»)	3,500	3,500	3,500	3,500
4) Främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet	20,000	20,000	20,000	20,000
5) Underhåll och skötsel av centralförbundets för nykterhetsundervisning bibliotek	1,000	1,000	1,000	1,000
6) Främjande av Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings upplysningsbyrås verksamhet	12,000	12,000	12,000	12,000
7) Främjande av Svenska sällskapets för nykterhet och folkuppfostran, det år 1837 stiftade nykterhetssällskapet, verksamhet	5,000	5,000	5,000	5,000
8) Främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. studie- och ungdomsverksamhet	26,000	29,000	26,000	26,000
9) Främjande av Sveriges blåbandsförenings studie- och ungdomsverksamhet	6,000	8,000	6,000	6,000
10) Främjande av nationaltemplarordens studie- och ungdomsverksamhet	9,000	9,000	9,000	9,000
11) Främjande av nykterhetsorden Verdandis studie- och ungdomsverksamhet	3,000	3,000	3,000	3,000
12) Främjande av Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbunds verksamhet	6,000	6,000	6,000	6,000
13) Främjande av nykterhetsföreningen Vita bandets studie- och ungdomsverksamhet	3,000	5,000	3,000	3,000
14) Främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet	4,500	4,500	4,500	4,500
15) Främjande av Järnvägmännens helnykterhetsförbunds verksamhet	1,000	1,000	1,000	1,000

¹ Anslaget avsåg en hygienisk fortbildningskurs under år 1926.

² Anslaget avsåg en utbildningskurs under år 1926.

A n s l a g e t s ä n d a m å l	För 1925—1926 beviljat anslag Kronor	För 1926—1927		
		av veder- börande organisa- tion begärt anslag Kronor	av skolöver- styrelsen tillstyrkt anslag Kronor	av departe- ments- chefen tillstyrkt anslag Kronor
		16) Främjande av Sveriges polismäns helykterhetsförbunds verksamhet	1 —	1,000
17) Bidrag till uppehållande av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande (Bureau international contre l'alcoolisme) verksamhet	1,500	1,500	1,500	1,500
18) Arvode åt den hos skolöverstyrelsen anställda konsulenten för nykterhetsundervisning och nykterhetsupplysning	2,500	—	3,000	2,500
19) Föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m., <i>reservationsanslag</i>	60,000	118,000	120,000	60,000
20) Främjande av nykterhet på andra än ovan anförda sätt och motarbetande av dryckenskapens följder, <i>reservationsanslag</i>	3,000	—	3,000	3,000

De anslag till *undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande*, vilka enligt skolöverstyrelsens förslag skola utgå till de särskilda nykterhetssammanslutningarna samt såsom bidrag till internationella byråns i Lausanne verksamhet och till arvode åt den hos skolöverstyrelsen anställda konsulenten för nykterhetsundervisningen (nr 1—18 i tablån), uppgå till sammanlagt 161,500 kronor eller 9,500 kronor mera än den summa, som för samma eller motsvarande ändamål anvisats för budgetåret 1925—1926. Av ökningen hänföra sig 8,000 kronor till det under nr 1 upptagna anslaget till en social fortbildningskurs för lärare m. fl., 1,000 kronor till det under nr 16 upptagna nya anslaget till Sveriges polismäns helykterhetsförbund samt återstående 500 kronor till nykterhetskonsulentens arvode, upptaget under nr 18.

Av de ifrågasatta ökningarna förordar departementschefen det föreslagna understödet för budgetåret 1926—1927 till Sveriges polismäns helykterhetsförbund.

Beträffande anslaget till den sociala fortbildningskursen har departementschefen förklarat sig hysa tvekan att förorda det begärda beloppet, 40,000 kronor, vilket beräknats med utgångspunkt från att kursen skulle pågå under 30 dagar. Det har synts departementschefen, som om det borde vara möjligt att något koncentrera föreläsningar och övningar vid kursen och härigenom nedbringa kostnaderna till samma belopp, som anvisats för den hygieniska fortbildningskursen under nu löpande budgetår eller till 32,000 kronor.

Vidkommande slutligen förslaget att höja nykterhetskonsulentens arvode med 500 kronor till 3,000 kronor eller samma belopp, som nu utgår till föreläsnings-

¹ För 1925 erhöll föreningen ett understöd av 500 kronor att utgå av förefintliga reservationer å det under nr 20 upptagna anslaget.

konsulenten — vilket förslag delvis motiverats med att den nuvarande nykterhetskonsulenten innehåft sin befattning i 6 år och därför vore förtjänt att erhålla ålderstillägg — har departementschefen ansett sig för närvarande icke kunna tillstyrka detsamma.

I ovanberörda motioner I: 179 och II: 239 hava från skolöverstyrelsens förslag upptagits yrkanden om 40,000 kronor till sociala fortbildningskurser och om 3,000 kronor till arvode åt nykterhetskonsulenten.

I övrigt överensstämman motionerna i denna del med Kungl. Maj:ts förslag.

Enligt vad ovan erinrats, har skolöverstyrelsen hemställt, att anslaget till *föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande* måtte höjas från 60,000 kronor till 120,000 kronor. Departementschefen har framhållit, att den verksamhet, anslaget avsåge att främja, utgjorde ett synnerligen värdefullt medel i kampen mot alkoholfaran och fördenskull vore i hög grad förtjänt att stödjas av statsmakterna, samt att skäl finnes, som talade för en ökning av anslagsbeloppet, ehuru man borde avvakta verkningarna av den från och med budgetåret 1924—1925 beviljade höjningen av anslaget från 27,000 kronor till 60,000 kronor. Det syntes honom lämpligt att avvakta ännu någon tids erfarenhet, innan man skrede till att ytterligare öka anslaget.

I samtliga ovanberörda motioner har upptagits skolöverstyrelsens förslag om anslagets bestämmande till 120,000 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att den hittills tillämpade anordningen med hithörande anslagsmedels utgående av statsverkets fond av rusdrycksmedel skulle upphöra. Utskottet vill emellertid erinra därom, att riksdagen numera i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till vissa inom riksdagen väckta motioner antagit förslag till förordning om ändrad lydelse av vissa paragrafer i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, innebärande att bidrag ur nämnda fond kunna lämnas för åtgärder till nykterhetens främjande.

Utskottet utgår följaktligen från att fortfarande de ändamål, varom nu är fråga, skola tillgodoses förmedelst anslag från rusdrycksfonden, och har detta yrkande jämväl framkommit i ovanberörda motioner I: 179 och II: 239. De i motionerna framförda ökade anslagskraven torde alltså böra betraktas från den synpunkten, att ifrågavarande utgifter icke komma att tynga statsbudgeten i egentlig mening utan bestridas från förenämnda fond.

I betraktande av sistnämnda förhållande och då utskottet funnit de i motionerna anförda skälen vara av övertygande art samt då det gäller en verksamhet, vars samhällseliga betydelse icke får underskattas, har utskottet funnit sig böra förorda de motionsvis framförda yrkandena. Utskottet har följaktligen ansett sig böra tillstyrka, att till den sociala fortbildningskursen beräknas ett belopp av 40,000 kronor och till nykterhetskonsulentens arvode ett belopp av 3,000 kronor, innebärande en ökning med 8,500 kronor i förhållande till vad Kungl. Maj:t beträffande anslaget till undervisnings- och upplysningsverksamhet föreslagit. Likaså har utskottet funnit sig böra tillstyrka till föreläsnings- och instruktionsverksamheten ett extra reservationsanslag av 120,000 kronor.

Utskottet, som i övrigt icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, får alltså hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till ovanberörda motioner I: 179 och II: 239 samt I: 81 och II: 91,

a) till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande anvisa för budgetåret 1926—1927 ett extra anslag av 161,500 kronor att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel samt att under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, utgå till av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 7 januari 1925 omförmälda ändamål med högst de av departementschefen angivna belopp med av utskottet ovan förordade jämkningar;

b) medgiva, att möjligen uppkommande besparingar på de till anordnande av en social fortbildningskurs för lärare m. fl. samt av en allmän utbildningskurs för studie- och ungdomsledare m. fl. avsedda medel må, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, användas till anskaffande och revision av materiell för nykterhetsundervisningen;

c) till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetsverksamhetens främjande bedriven i enlighet med de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa, anvisa för budgetåret 1926—1927 ett extra reservationsanslag av 120,000 kronor, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel;

d) till främjande av nykterhet på andra sätt än här förut angivits samt till motarbetande av dryckenskapens följder anvisa för budgetåret 1926—1927 ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande och att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Stockholm den 14 maj 1926.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtande nr 135.

Reservation

av herrar *J. L. Widell*, *J. Nilsson* i Malmö, *J. Jeansson*, *J. Pålsson*, *C. G. V. Hammarskjöld*, *A. Anderson* i Råstock, *P. M. Olsson* i Blädinge, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *O. Nilsson* i Örebro och *B. F:son Holmgren*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i ämnet med den ändring, att samtliga anslag borde utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.